

Nr 282.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till Medicinalstyrelsen: Beredskapsorganisation för budgetåret 1943/44; given Stockholms slott den 21 maj 1943.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gustav Möller.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21 maj 1943.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller anför:

I årets statsverksproposition (femte huvudtiteln, punkten 90) har Kungl. Maj:t på min hemställdan föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition, som kunde bli riksdagen förelagd, till medicinalstyrelsen: beredskapsorganisation för budgetåret 1943/44 beräkna ett förslagsanslag av 265,000 kronor.

Jag anhåller nu att få upptaga hithörande spörsmål till fortsatt behandling.

Inledning.

Ifrågavarande anslag är väsentligen avsett att täcka personalkostnaderna för dels en inom styrelsen anordnad särskild avdelning för ärenden, som sammanhånga med krigsberedskapen, dels en under styrelsen sorterande sakkunnig nämnd med uppgift att biträda styrelsen vid utredning och handläggning av ärenden rörande rikets försörjning med läkemedel och sjukvårdsmateriel, den så kallade materielnämnden, dels viss förstärkning av kameralbyrå, dels ock vissa sakkunniga för beredskapssjukhusens planläggning, upprättande och drift.

Anslaget var för budgetåret 1941/42 upptaget med 215,000 kronor; belastningen å anslaget uppgick för samma år till 207,570 kronor. För innevarande budgetår är anslaget uppfört med 265,000 kronor.

Genom brev den 12 juni 1942 har Kungl. Maj:t föreskrivit, att av innevarande års anslag må för nedan angivna ändamål disponeras följande belopp:

A. Beredskapsavdelningen.

Arvode till chef för avdelningen (halvtid under hälften av budgetåret)	kronor	12,900	
Arvode till en läkarassistent (halvtid) å 400 kronor för månad	»	4,800	
Arvode till en apotekarassistent å 910 kronor för månad	»	10,920	
Arvode till en extra föredragande, jurist, å 600 kronor för månad	»	7,200	
Arvoden till två sjuksköterskor å respektive 510 och 570 kronor för månad	»	12,960	
Arvoden till extra skrivbiträden, <i>förslagsvis</i> ..	»	24,000	
Arvoden till tillfällig personal m. m.	»	18,500	kronor 91,280

B. Materielnämnden.

Avlöningar.

Arvoden och ersättningar till ledamöter och experter, <i>förslagsvis</i>	kronor	6,000
Arvode till 1 kanslichef	»	3,000
» » 1 sekreterare	»	2,160
» » 1 biträdande sekreterare	»	8,400
Ersättning till kanslichef och sekreterare för mistade avlöningsförmåner, <i>förslagsvis</i> ..	»	26,500
Arvode till 1 apotekarassistent	»	9,600
» » 1 ledare av arbetet med insamling av medicinalväxter	»	2,700
» » 1 förste amanuens	»	7,200
» » 1 amanuens	»	6,000
Arvoden till skrivbiträden	»	13,740
» » tillfällig personal m. m.	»	12,000

Summa kronor 97,300

Omkostnader.

Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	kronor	3,000
Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	7,000
Publikationstryck	»	8,000
Kostnader för redovisning, vård och underhåll av för beredskapssjukhusen anskaffad utrustning, <i>förslagsvis</i>	»	17,500
Kontroll å viss tillverkning vid aktiebolaget Ceaverken av röntgenfilm och papper ...	»	8,800
Övriga utgifter	»	5,000
	Summa kronor	49,300

Särskilda uppördsmedel.

Inkomster av försålda publikationer, <i>förslagsvis</i>	kronor	1,000
	Nettoutgift kronor	48,300 kronor 145,600

C. Förstärkning av kameralbyrån.

Arvode till en biträdande kamrerare	kronor	10,250
Arvode till en amanuens	»	6,000
Arvodena till två skrivbiträden	»	5,500
	kronor	21,750

D. Granskning av planer för beredskapssjukhus m. m.

Ersättning till sakkunniga för granskning av planer för beredskapssjukhus	kronor	1,500
---	--------	-------

Dyrtidstillägg må icke utgå å de arvoden och ersättningar, som avses i sammanställningen.

Ersättningen till materielnämndens ledamöter och experter ävensom till de sakkunniga för granskning av planer till beredskapssjukhus m. m. utgår enligt kommittékungörelsen.

Föreliggande framställningar.

I skrivelse den 9 april 1943 har *medicinalstyrelsen* gjort framställning om anslag för nästa budgetår. Styrelsen har därvid inledningsvis betonat vanskligheten av att med någon större grad av säkerhet beräkna medelsbehovet för en organisation av ifrågavarande slag, vars omfattning och uppgifter i viss mån måste komma att variera alltefter det utrikespolitiska läget. Under förutsättning att sistnämnda läge för Sveriges vidkommande blir i stort sett oförändrat, har styrelsen emellertid uppskattat anslagsbehovet för nästa budgetår som följer, därvid styrelsen beträffande materielnämndens anslagsbehov hänvisar till två av *materielnämnden* i ämnet gjorda framställningar.

Beredskapsavdelningen. Avdelningen förutsättes, liksom under innevarande budgetår, komma att väsentligen sysselsättas med planläggning för anskaffande, inredning och drift av beredskapslokaler för sjuk- och konvalescentvård jämte därmed sammanhängande organisatoriska problem och ekonomiska uppgörelser med landstingen ävensom med förande av register över vissa inom sjuk- och hälsovård verksamma personalgrupper. Dessa register ligga till grund för den uttagning enligt tjänstepliktslagen för medicinalpersonal, som det även åligger beredskapsavdelningen att omhänderhava. Personalbehovet för tillgodoseende av dessa uppgifter beräknas bli i huvudsak oförändrat. Beträffande vissa poster påkallas dock en jämkning av de i sammanställningen upptagna beloppen. Styrelsen yttrar härutinnan:

För avdelningens ledning har för innevarande budgetår beräknats dels en heltidsanställd befattningshavare under halva budgetåret (efter ett månadsarvode av 1,500 kronor), dels ock en halvtidsanställd läkare i Stockholm eller dess omnejd under återstoden av budgetåret (efter ett månadsarvode av 640 kronor). För budgetåret 1943/44 håller medicinalstyrelsen för troligt, att en heltidsanställd befattningshavare blir erforderlig under allenast två månader, medan en deltidanställd läkare i Stockholm eller dess omnejd skulle förslå under återstoden av budgetåret, varvid likväl bör beräknas att denne nödgas tjänstgöra under en något utsträckt daglig tjänstgöringstid. På grund härav torde arvode till chef för avdelningen böra beräknas efter ett månadsarvode till den heltidsanställda befattningshavaren av 1,500 kronor och till den deltidanställda befattningshavaren av 720 kronor med — ersättning till vikarie inberäknad — $(2 \times 1,500 + 10 \times 720 + 720)$ 10,920 kronor.

Även den i sammanställningen upptagna läkarassistenten med tjänstgöring på halvtid skulle med den föreslagna anordningen beträffande avdelningens ledning sannolikt få åläggas utsträckt tjänstgöring, uppskattningsvis till 4 timmar för dag, samt ökat ansvar. Anslagsposten torde därför böra höjas till (12×490) 5,880 kronor.

Arvodet till apotekarassistenten, senast beräknat efter 910 kronor för månad, synes böra hänföras till kostnaderna för apoteksbyråns förstärkning. Styrelsen återkommer härtill i det följande.

Posten till arvoden till extra skrivbiträden torde med ledning av påräknelig belastning för innevarande budgetår böra höjas med 2,000 kronor till förslagsvis 26,000 kronor.

Från posten till arvoden till tillfällig personal m. m. å 18,500 kronor avlönas bland annat en ingenjör, vilken biträder med granskning av ritningar och räkningar å byggnadsanordningar — företrädesvis för skyddsrum och brandskydd — för beredskapssjukhusen. Denne befattningshavare tjänstgjorde ursprungligen i luftskyddsinspektionen och överfördes sedermera såsom luftskyddsinspektionens representant till medicinalstyrelsen, varvid kostnaderna för hans avlöning delades upp på de bägge myndigheterna. Han har numera på grund av arbetsuppgifternas successiva ansvällning helt överförs till medicinalstyrelsen. Då han, i motsats till samtidigt anställda befattningshavare i luftskyddsinspektionen, ännu icke erhållit någon förhöjning av det ursprungligen fastställda arvodet, 700 kronor för månad, och då hans arbetsuppgifter alltjämt tendera att öka, synes hans månadsarvode böra höjas till 800 kronor.

Ifrågavarande anslagspost belastas jämväl med kostnaderna för tillfällig personal, som av olika anledningar befinnes erforderlig för avdelningens verksamhet. Då erfarenheten visat, att behov av dylika tillfälliga personalförstärk-

ningar ofta uppkomma, torde posten — under hänsynstagande jämväl till den ovan ifrågasatta arvodesförhöjningen — med ledning av belastningen för innevarande budgetår böra höjas till 26,000 kronor.

Uppföras övriga poster med oförändrade belopp, skulle medelsbehovet för beredskapsavdelningen under budgetåret 1943/44 kunna uppskattas till (10,920 + 5,880 + 7,200 + 12,960 + 26,000 + 26,000) 88,960 kronor.

Materielnämnden. I skrivelse den 27 augusti 1942 har materielnämnden erinrat om att under år 1942 inom nämnden anordnats en särskild avdelning för utrikeshandelsärenden med uppgift bl. a. att övervaka att föreliggande möjligheter till import av läkemedel och sjukvårdsmateriel bliva tillvaratagna. Arvode till ledaren för detta arbete, vilket icke kunnat beräknas vid uppgörande av stat för innevarande budgetår, borde upptagas för budgetåret 1943/44. Möjligen kunde det, framhåller nämnden, visa sig erforderligt att utvidga den reglering av handeln med läkemedel, som på grundval av frivillig överenskommelse mellan nämnden och landets droghandlare genomförts från och med mars månad 1942. Därest en sådan utvidgning av läkemedelsregleringen skulle bliva erforderlig eller helt nya arbetsuppgifter skulle tillkomma, hade dock nämnden för avsikt att till Kungl. Maj:t inkomma med anmälan härom.

Frånsett avdelningen för utrikeshandelsärenden har nämnden beräknat medelsbehovet för budgetåret 1943/44 efter i huvudsak samma grunder som för innevarande budgetår. Nämnden förutsätter dock, att, därest arvoden till heltidsanställda arvodestagare inom statsförvaltningen i övrigt komma att höjas för beredande av kompensation för ökade levnadsomkostnader, sådan höjning medgives även för hos nämnden anställda arvodestagare. I anslutning härtill har nämnden uppgjort förslag till stat för nämndens verksamhet under nästa budgetår, enligt vilken stat skulle för avlöningar krävas 104,820 kronor och för omkostnader 47,300 kronor netto eller tillhopa 152,120 kronor. Den sålunda föreslagna staten skiljer sig i sak från den gällande allenast i följande hänseenden.

För handläggning av utrikes handelsärenden har upptagits arvode åt en apotekare å halvtid med 5,400 kronor, motsvarande ett månadsarvode av 450 kronor, vilken ersättning hittills utgått till den för ändamålet anställde apotekaren. Vidare har nämnden räknat med en kompensation till den heltidsanställda apotekarassistenten för levnadsomkostnadernas stegring med 14 procent i likhet med vad som för innevarande budgetår tillerkänts, bland andra, apotekarassistenten å beredskapsavdelningen. För ändamålet har motsvarande post i staten upptagits till (9,600 + 1,320) 10,920 kronor.

Arvodet till ledaren av arbetet med insamling av medicinalväxter har hittills utgått med 400 kronor för månad under tiden för den egentliga insamlingskampanjen (maj—september) och med 100 kronor för månad under den övriga delen av året. Med hänsyn till den intensifiering av arbetet med insamling och den utvidgning av odlingen, som ägt rum, har tiden för den egentliga insamlings- och odlingskampanjen kommit att utsträckas till 6

månader (maj—oktober). Årsarvodet har med anledning härav höjts från 2,700 till 3,000 kronor.

Slutligen har inkomsten av försålda publikationer uppräknats från 1,000 till 2,000 kronor.

I skrivelse den 27 februari 1943 har nämnden meddelat, att nämndens arbete genom tillkomsten av nya arbetsuppgifter ökats i sådan omfattning, att en utökning av personalen visat sig nödvändig. Materielnämnden hade därför från och med den 11 december 1942 tills vidare anställt en farmacie kandidat såsom ytterligare biträde vid arbetet med regleringen av tilldelningen till apoteksinrättningar m. fl. av vissa varor. Materielnämndens kostnader för avlöningar till personal komme härigenom att ökas med 400 kronor per månad. Efter vad då kunde förutses komme någon minskning av nämndens arbetsuppgifter icke att inträda under budgetåret 1943/44. De för nämnda budgetår beräknade kostnaderna för avlöningar, 104,820 kronor, borde därför ökas med 4,800 kronor till 109,620 kronor. Materielnämndens totala anslagsbehov för nästa budgetår skulle då bli (109,620 + 47,300) 156,920 kronor.

Förstärkning av vissa byråer. Liksom för innevarande budgetår har medicinalstyrelsen räknat med viss förstärkning av kamerалbyrå. Styrelsen anför härutinnan:

Räkningar för vård, som meddelas militära patienter å civila sjukhus, granskas och betalas av medicinalstyrelsen. Likaså granskas och betalas räkningar för sjukvård av finska barn samt för anordnande och inrättande av beredskapssjukhus av styrelsen. Detta får antagas komma att även under budgetåret 1943/44 så väsentligt öka byråns arbetsbörda, att den hittills medgivna förstärkningen av arbetskrafterna, nämligen en biträdande kamrerare, en amanuens och två biträden för siffergranskning blir ofrånkomlig jämväl under nämnda budgetår.

Genom tillämpningen av de författningar, som beröra nyss angivna områden, har kamerалbyråchefens arbetsbörda, vilken redan utan denna belastning måste anses alltför tung, ökat så väsentligt, att han är i behov av ett kvalificerat juridiskt biträde, som skulle handha den förberedande handläggningen av beredskapsärenden. För ett sådant biträde torde arvode icke böra beräknas till lägre belopp än 3,600 kronor.

För tillfälligt anställande av ett skrivbiträde att rycka in vid behov under de tider på året, företrädesvis efter kvartalsskiftena, då arbetsbelastningen är särskilt stor, böra medel finnas tillgängliga. Styrelsen beräknar, att ett belopp av 1,250 kronor är erforderligt för ändamålet.

Medelsbehovet för förstärkning av kamerалbyrå under budgetåret 1943/44 uppskattas i enlighet härmed till (10,250 + 6,000 + 5,500 + 3,600 + 1,250) 26,600 kronor.

Vidare har styrelsen påkallat förstärkning av styrelsens apoteksbyrå för handläggning av vissa beredskapsärenden. Styrelsen yttrar sålunda:

För handläggning av med landets läkemedelsförsörjning sammanhängande frågor åtgår mycken tid å styrelsens apoteksbyrå. Ett intimt samarbete äger i dessa frågor numera rum mellan materielnämnden och apoteksbyråchefen, vilken således i regel är närvarande vid nämndens sammanträden och därjämte i varje fråga av större vikt anlitas för överläggningar.

Utfärdande från styrelsens sida av föreskrifter om inskränkningar i rätten att försälja läkemedel, icke belagda med recepttvång, förordnande i andra fall om sådant recepttvång, meddelande av ändrade provningsföreskrifter för i svenska farmakopén eller annan handbok upptagna varor, förordnanden om ersättningsläkemedel, uppmaningar till sparsamhet med läkemedel m. m. föregås i de flesta fall av tidskrävande utredningar inom byrån samt överläggningar under hand med statliga myndigheter och enskilda företag inom läkemedelsbranschen.

Registrering av såväl icke värnpliktig som värnpliktig farmaceutisk personal har verkställts inom byrån. Fortlöpande revidering och komplettering av planer för denna personals disposition vid krig eller krigsfara — beträffande de värnpliktiga i samråd med arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse — kräver mycken tid. I viss mån i samband härmed står byråns medverkan till av behovet påkallade ändrade dispositioner ifråga om civilapotekens behov av farmaceutiskt utbildad arbetskraft.

Då arbetskrafterna redan för apoteksbyråns ordinarie arbetsuppgifter äro i knappaste laget, följer av det anförda, att en förstärkning är ofrånkomlig. Oberoende av vilken ställning, som Kungl. Maj:t och riksdagen komma att intaga till ett av medicinalstyrelseutredningen väckt förslag angående anordningarna för kontroll av farmaceutiska specialiteter, blir på grund härav den för närvarande under beredskapsavdelningen upptagne apotekarassistenten erforderlig jämväl under nästa budgetår. Arvode till honom torde böra upptagas efter oförändrat belopp för månad, 910 kronor, vilket med medel beräknade jämväl för vikariearvode kräver 11,830 kronor.

Företrädesvis för handläggning av ärenden, som väntas uppkomma i allt större utsträckning till följd av den fortgående försämringen av landets möjligheter till nöjaktig läkemedelsförsörjning, torde böra anställas ytterligare en apotekarassistent. Arvodet till denne torde kunna beräknas något lägre än till den nuvarande apotekarassistenten eller till 880 kronor för månad, motsvarande för hela budgetåret 10,560 kronor.

Ytterligare erfordras till ett extra skrivbiträde å apoteksbyrån, avsett att biträda med de ovan nämnda registren över farmaceutisk personal, ett arvode av förslagsvis 2,880 kronor.

Den erforderliga förstärkningen av apoteksbyrån under budgetåret 1943/44 beräknas alltså draga en kostnad av $(11,830 + 10,560 + 2,880)$ 25,270 kronor.

Granskning av planer för beredskapssjukhus m. m. Slutligen har styrelsen i likhet med innevarande budgetår beräknat ett belopp av 1,500 kronor såsom ersättning åt sakkunniga för samråd beträffande beredskapssjukhusens planläggning, upprättande och drift.

I enlighet härmed har medicinalstyrelsen för nästa budgetår hemställt om anvisande av ett anslag av $(88,960 + 156,920 + 26,600 + 25,270 + 1,500)$ 299,250 kronor.

Departementschefen.

Den av styrelsen verkställda beräkningen av medelsbehovet för beredskapsavdelningen synes mig kunna i huvudsak godtagas. Dock torde arvodet till den deltidsanställda läkarassistenten böra begränsas till 5,400 kronor för år. Vidare anser jag mig förhindrad att tillstyrka en förhöjning

av arvodet till den ingenjör, som biträder med granskning av ritningar och räkningar å byggnadsanordningar för beredskapssjukhusen. Enligt vad jag inhämtat åtnjuter denne för närvarande arvode till samma belopp som närmast motsvarande tjänsteman i luftskyddsinspektionen. Med hänsyn härtill och till angelägenheten av att iakttaga största möjliga återhållsamhet vid anställande av tillfällig personal finner jag mig icke kunna förorda, att posten till arvoden till dylik personal m. m. beräknas till högre belopp än 20,000 kronor. Härjämte torde posten till arvoden till extra skrivbiträden böra begränsas till samma belopp som för innevarande budgetår eller 24,000 kronor. Det för beredskapsavdelningen i dess helhet erforderliga beloppet skulle vid godtagande av mina beräkningar begränsas till (88,960 — 480 — 6,000 — 2,000) 80,480 kronor.

Det för materielnämnden beräknade medelsbehovet överstiger med 11,320 kronor motsvarande belopp för innevarande budgetår. Den sålunda beräknade höjningen, som i allt väsentligt sammanhänger med materielnämndens nya uppgifter beträffande import och ransonering av läkemedel, har icke givit mig anledning till annan erinran än att kompensationen för levnadskostnadsstegringen åt den heltidsanställda apotekarassistenten, vilken tjänstgjort hos materielnämnden sedan januari 1941, begränsas till 5 procent å det ursprungliga arvodet, motsvarande ett belopp av 480 kronor. För materielnämndens verksamhet torde alltså böra för nästa budgetår upptagas ett belopp av (109,620 — 840) 108,780 kronor till avlöningar och 47,300 kronor till omkostnader eller alltså tillhopa 156,080 kronor.

Vad härefter angår den begärda förstärkningen av vissa byråer vill jag med hänsyn till vad medicinalstyrelsen anfört icke motsätta mig, att för kamerabyråns del beräknas ett belopp av i runt tal 26,000 kronor. Även för apoteksbyråns del torde en förstärkning av personalen vara motiverad. Då emellertid en viss avlastning av denna byrå torde vara möjlig genom att i större utsträckning än hittills överlåta den preliminära handläggningen av specialitetsärenden å statens farmaceutiska laboratorium, förordar jag, att förstärkningen i detta fall begränsas till en halvtidsanställd apotekarassistent utöver den nu på heltid anställda apotekarassistenten. Arvodet till den halvtidsanställda assistenten torde böra utgå med 5,400 kronor för år. Kostnaden för apoteksbyråns beredskapspersonal skulle vid bifall härtill utgöra (10,920 + 5,400) 16,320 kronor. Härjämte torde, i enlighet med vad jag förordat i proposition den 7 maj 1943 (nr 273) angående anslag till medicinalstyrelsen: avlöningar m. m., för förstärkning av tandvårdsavdelningens personal böra beräknas ett belopp av 10,800 kronor, avsett som arvode åt en heltidsanställd tandläkarassistent. För nu berörda ändamål torde alltså böra avses ett sammanlagt belopp av (26,000 + 16,320 + 10,800) 53,120 kronor.

Slutligen bör, i likhet med vad som skett för innevarande budgetår, för samråd med sakkunniga rörande beredskapssjukhusens planläggning, upprättande och drift beräknas ett belopp av 1,500 kronor.

Vid bifall till vad jag i det föregående förordat skulle anslaget till medicinalstyrelsens beredskapsorganisation för nästa budgetår uppföras med (80,480 + 156,080 + 53,120 + 1,500) 291,180 kronor, vilket belopp torde böra avrundas uppåt till 295,000 kronor. Närmare bestämmelser angående anslagets användning torde få meddelas av Kungl. Maj:t, därvid jag förutsätter, att anslaget icke må av medicinalstyrelsen överskridas utan särskilt medgivande av Kungl. Maj:t.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Medicinalstyrelsen: Beredskapsorganisation* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag*
av ..... kronor 295,000.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

N. O. Aurelius.